

som i Regelen maa slide haardt for Udkomet og faae en tarvelig Udvikling, en tarvelig Undervisning, gjennem Almuekoljerne. Det er Saadanne, der søge Høiskolerne. De have jo ikke Udgang til at udvikle sig ved at se Skuespil paa Theatret eller ved at besøge Musæer osv., og Literaturen er som Regel lukket for dem, fordi deres Undervisning har været i den Grad tarvelig, at de ikke ere i Stand til at læse den med tilbørligt Udbytte. Det er saadanne Karle, der komme paa Høiskolerne, og Høiskolerne bestræbe sig dels for at aabne deres Døre for de Statte, der ligge i Literaturen, saa vidt det lader sig gjøre, og vække deres Opmærksomhed for den aandelige Verden, og dels søge de at paavirke dem saaledes, at de ogsaa kunne blive dygtige Borgere i den virkelige Verden. Man søger saaledes baade at give dem Kundskaber og tillige at vække deres aandelige Sands, saa at de, naar de gaa ud fra Høiskolerne, kunne iagttage Tingene baade, om jeg maa bruge det Udtryk, i den aandelige og den fysiske Verden. Som en Regel har jeg ogsaa fundet, at Høiskolerne udøve en gavnlig Virkning paa deres Elever, og at de Mænd, der lede Høiskolerne — der er naturligvis Undtagelser; der er braadne Kar i alle Lande — som Regel bringe ikke ringe Opre; det er meget ofte Mænd med akademisk Dannelse, der staa i Spidsen for Høiskolerne, Mænd, som kunde have haft andre Embeder eller en anden mere sikret Stilling, men som nu ofre sig for Høiskolerne. Jeg har derfor ogsaa lagt Mærke til, at Høiskolerne paaskønnes selv af Folk, der ellers ikke høre til, hvad man kunde kalde Høiskolefolk. Jeg nævner i saa Henseende Tesdorff, Buus og ligelædes Provst Bülow i Hjortsvang, der er en meget ivrig Ven af den indre Mission. Han har i en Debat i Randers Amts Skoleraad udtalt sig meget varmt for Høiskolerne. Der blev fremhævet der, at Høiskolerne tidt gav Anledning til, at de paagjældende unge Mennesker, der kom dertil, gik ud derfra som opblæste, som Folk, der troede at kunne vide Alt og være i Stand til at dømme om Alt. Dertil svarede Provst Bülow fra Hjortsvang meget roligt i Amtsrådet: Ja, jeg vil dog gjøre den Bemærkning, at jeg har lagt Mærke til, at de unge Mennesker, der have været paa Høiskole, i Regelen have meget mere Sands for almene Ting, og de have, hvad der er endnu bedre, Affky for, hvad der er grimt, og de staa derved i Modsetning til Mange eller i alt Fald Flere, der ikke have været der. Saaledes sagde han. Nu skal jeg erkende, at naturligvis kan der være Forskjel; der kan selvfølgelig være Folk, der gaa ud derfra, om jeg saa maa sige,

ringere, end de kom derind; det kan ikke undgaa. Men er der ikke ogsaa gaaet Folk paa Universitetet, der ere komne ringere derfra, end de kom dertil? Jeg har i alt Fald lagt Mærke til Mange desværre, der komme herover som slinke Studenter, men som gaa ødelagte herfra; ja, Mange af dem synke rent til Bunds. Men hvem i al Verden vil dog bestynde Universitetet for det? Det vilde være høist ubilligt. Saaledes kan det heller ikke gaa at give de enkelte Høiskoler Skulden for, hvad de enkelte Elever kunne begaa. Der blev fremhævet ved Forhandlingerne her i Fjor at et æret Medlem f. Ex. det, at en Høiskoleforstander havde indgivet en Adresse, jeg tror endog saa imod en Høiesteretsdom, og andet Steds paa en Høiskole havde de leget Rigsret. Ja, det ærede Medlem tilføiede, at han dog ikke vidste rigtigt, om det var foregaaet; men selv om det er foregaaet, forekommer det mig at have saa overordentlig Lidt at sige, om end der er enkelte Skoler, der begaa disse Misgreb, og enkelte Høiskoleforstandere, der have uvovet sig for langt ud i den politiske Tummel, hvad jeg ikke skal benegte. Der er imidlertid ogsaa andre Anstalter, ved hvilke der virker Mænd, som ogsaa virke ude i den politiske Agitation. Der er f. Ex. Lærere ved Universitetet eller ved andre Anstalter — jeg ønsker nemlig aldeles ikke at være personlig — som have givet sig ud i den politiske Agitation; men derfor ville vi dog ikke sige, at der i det paagjældende Fakultet drives Politisk, eller at de unge Mennesker der ledes i en bestemt politisk Retning. Jeg tror det ikke, jeg vilde benegte det, om Noget vilde paastaa det. Saa forekommer det mig ogsaa meget urigtigt at gjøre det gjældende overfor Høiskolerne, selv om ogsaa det kan paavises, hvad jeg ingenlunde benegter, at der baade blandt Elever og Lærere kan findes Nogle, som have optraadt paa en Maade, der ikke kan erkjendes onstelig. Derfor maa man ikke kæmpe det Hele over een Kam, om jeg saa maa sige. Jeg antager, at det vilde gaa flere af de Herrer, som nu ere Modstandere af Høiskolerne, saaledes, at naar de kjendte dem paa nært Hold og havde Indsigt deri, saaledes som f. Ex. Steenstrup, der jo ogsaa har afgivet sit Vidnesbyrd baade for og imod dem — han er jo ingenlunde blind for, at der kan være Mangler baade her og der — naar de kjendte dem saa nøie, tror jeg, det vilde gaa dem, som det er gaaet Flere af os Andre, der for ikke tilstrækkelig eller altid har skjønnnet paa f. Ex. Universitetsdannelsen, at vi ved at se det paa nært Hold have faaet et lidt andet Syn derpaa.